Binomi 4 – Luku 3 – Tehtävien malliratkaisut

3.1

Suoran $y = kx + b$ kulmakerroin on muuttujan $x$kerroin.

a)

Suoran $y = -3x$ kulmakerroin on -3.

b)

Suoran $y = 0{,}2x + 2$ kulmakerroin on 0,2.

c)

Suoran $y = 5 - 6x$ kulmakerroin on -6.

Vastaus **a)** -3 **b)** 0,2 **c)** -6

3.2

Suora $y = kx + b$ leikkaa y-akselin, kun $x = 0$. Leikkauspisteen y-koordinaatti saadaan sijoittamalla suoran yhtälöön $x = 0$, eli $y = k \cdot 0 + b = b$.

a)

Suora $y = 8x + 7$ leikkaa y-akselin pisteessä $(0, 7)$.

b)

Suora $y = 2x - 4$ leikkaa y-akselin pisteessä $(0, -4)$.

c)

Suora $y = 2 - 3x$ leikkaa y-akselin pisteessä $(0, 2)$.

Vastaus **a)** $(0, 7)$ **b)** $(0, -4)$ **c)** $(0, 2)$

3.3

a)

Suora kulkee pisteen $(0, 0)$ eli origon kautta. Suora leikkaa siis y-akselin, kun $y = 0$, joten suoran yhtälön vakiotermi $b = 0$.

Kuvaajasta nähdään, että suora kulkee myös pisteen $(-1, 3)$ kautta.

Lasketaan suoran kulmakerroin pisteiden $(x_1, y_1) = (0, 0)$ ja $(x_2, y_2) = (-1, 3)$ avulla.

$$k = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{3 - 0}{-1 - 0} = \frac{3}{-1} = -3$$

Suoran kulmakerroin on $k = -3$.

b)

Suora leikkaa y-akselin pisteessä $(0, -1)$, joten suoran yhtälön vakiotermi $b = -1$.

Kuvaajasta nähdään, että suora kulkee myös pisteen $(1, 3)$ kautta.

Lasketaan suoran kulmakerroin pisteiden $(x_1, y_1) = (0, -1)$ ja $(x_2, y_2) = (1, 3)$ avulla.

$$k = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{3 - (-1)}{1 - 0} = \frac{4}{1} = 4$$

Suoran kulmakerroin on $k = 4$.

Vastaus **a)** $k = -3,\ b = 0$ **b)** $k = 4,\ b = -1$

3.4

a)

Merkitään $(x_1, y_1) = (1, 3)$ ja $(x_2, y_2) = (5, 11)$.
Lasketaan pisteiden kautta kulkevan suoran kulmakerroin.

$$k = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{11 - 3}{5 - 1} = \frac{8}{4} = 2$$

Koska kulmakerroin on positiivinen, suora on nouseva.

b)

Sijoitetaan pisteen $(4, -1)$ koordinaatit suoran yhtälöön:

Jos piste on suoralla, sen koordinaatit toteuttavat suoran yhtälön.

$x = 4$
$y = -1$

Ratkaistaan muodostetusta yhtälöstä kulmakerroin *k.*

$$\begin{aligned} y &= kx + 2 \\ -1 &= k \cdot 4 + 2 \\ -4k &= 2 + 1 \\ -4k &= 3 \qquad |:(-4) \\ k &= -\frac{3}{4} \end{aligned}$$

Koska kulmakerroin on negatiivinen, suora on laskeva.

c)

Suora kulkee siis pisteiden $(0, -1)$ ja $(6, 0)$ kautta.
Lasketaan näiden pisteiden avulla kulmakerroin.

$$k = \frac{0 - (-1)}{6 - 0} = \frac{1}{6}$$

Koska kulmakerroin on positiivinen, suora on nouseva.

Vastaus **a)** $k = 2$ ja suora on nouseva.

b) $k = -\frac{3}{4}$ ja suora on laskeva.

c) $k = \frac{1}{6}$ ja suora on nouseva.

3.5

a)

Suoran $y = -7x + 4$ kulmakerroin -7 on negatiivinen, joten suora on laskeva.

Suoran $y = kx + b$ kulmakerroin on muuttujan *x* kerroin *k*.

b)

Suoran $y = 3 - 3x$ kulmakerroin -3 on negatiivinen, joten suora on laskeva.

c)

Suoran $y = \frac{2}{3}x - 5$ kulmakerroin $\frac{2}{3}$ on positiivinen, joten suora on nouseva.

Vastaus **a)** laskeva **b)** laskeva **c)** nouseva

3.6

Kuvaaja C on ainut suora, joka leikkaa y-akselin, kun $y = -1$.

Näin ollen kuvaaja C on $y = 3x - 1$. (1)

Kuvaaja D on ainut suora, joka leikkaa y-akselin, kun $y = 0$.

Näin ollen kuvaaja D on $y = -2x$. (3)

Kuvaaja A on suora, jonka kulmakerroin on
$k = \frac{3-2}{1-0} = \frac{1}{1} = 1.$

Näin ollen kuvaaja A on $y = x + 2$. (4)

Kuvaaja B on suora, jonka kulmakerroin on
$k = \frac{1-2}{2-0} = -\frac{1}{2} = -0{,}5.$

Näin ollen kuvaaja B on $y = -0{,}5x + 2$. (2)

Vastaus 1 – C 2 - B 3 – D 4 – A

3.7

a)

Merkitään $(x_1, y_1) = (-5, 0)$ ja $(x_2, y_2) = (1, 6)$.
Lasketaan pisteiden kautta kulkevan suoran kulmakerroin.

$$k = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{6 - 0}{1 - (-5)} = \frac{6}{1 + 5} = \frac{6}{6} = 1$$

b)

Merkitään $(x_1, y_1) = (2, 5)$ ja $(x_2, y_2) = (4, -7)$.
Lasketaan pisteiden kautta kulkevan suoran kulmakerroin.

$$k = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{-7 - 5}{4 - 2} = \frac{-12}{2} = -6$$

Vastaus **a)** $k = 1$ **b)** $k = -6$

3.8

a)

Lasketaan suoran kulmakerroin, kun se kulkee pisteiden $(-5, 2)$ ja $(3, -6)$ kautta.

$$k = \frac{-6 - 2}{3 - (-5)} = \frac{-8}{8} = -1$$

b)

Lasketaan suoran kulmakerroin, kun se kulkee pisteiden $(-6, 8)$ ja $(-1, 8)$ kautta.

$$k = \frac{8 - 8}{-1 - 6} = \frac{0}{-7} = 0$$

Vastaus **a)** $k = -1$ **b)** $k = 0$

3.9

a)

Suora kulkee pisteen $(0, 0)$ eli origon kautta. Suora leikkaa siis y-akselin, kun $y = 0$, joten suoran yhtälön vakiotermi $b = 0$.

Kuvaajasta nähdään, että suora kulkee myös pisteen $(-1, 4)$ kautta.

Lasketaan suoran kulmakerroin pisteiden $(x_1, y_1) = (0, 0)$ ja $(x_2, y_2) = (-1, 4)$ avulla.

$$k = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{4 - 0}{-1 - 0} = \frac{4}{-1} = -4$$

b)

Suora leikkaa y-akselin pisteessä $(0, 2)$, joten suoran yhtälön vakiotermi $b = 2$.

Kuvaajasta nähdään, että suora kulkee myös pisteen $(-3, 0)$ kautta.

Lasketaan suoran kulmakerroin pisteiden $(x_1, y_1) = (0, 2)$ ja $(x_2, y_2) = (-3, 0)$ avulla.

$$k = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{0 - 2}{-3 - 0} = \frac{-2}{-3} = \frac{2}{3}$$

Vastaus **a)** $k = -4,\ b = 0$ **b)** $k = \frac{2}{3},\ b = 2$

3.10

a)

Suoran $y = 0{,}06x + 5{,}00$ kulmakerroin on 0,06. Muuttuja x kuvaa sähkön kulutusta (kWh), joten jokainen kulutettu kWh tuo sähkölaskuun lisää 0,06 €. Kulmakerroin kuvaa siis sähkön hintaa kilowattituntia kohden.

Suoran$y = 0{,}06x + 5{,}00$ vakiotermi 5,0 kuvaa laskun perusmaksua, joka ei riipu sähkön kulutuksesta. Vaikka siis sähköä ei kuluta kuukaudessa yhtään kilowattituntia, niin laskun suuruus on vakiotermi eli 5,00 €.

b)

Kun sähkön kulutus on kuukaudessa 320 kWh, niin muuttuja $x = 320$.
Sijoitetaan arvo suoran yhtälöön ja lasketaan sähkölaskun suuruus *y.*

$y = 0{,}06 \cdot 320 + 5{,}00 = 24{,}20$

Sähkölaskun suuruus on 24,20 €.

c)

Sähkölasku on 35 € eli $y = 35$. Muodostetaan yhtälö ja ratkaistaan *x.*

$$\begin{aligned} 35 &= 0{,}06x + 5{,}00 \\ 35 - 5{,}00 &= 0{,}06x \\ 0{,}06x &= 30 \qquad\qquad | : 0{,}06 \\ x &= 500 \end{aligned}$$

Sähkön kulutus kuukaudessa on 500 kWh.

Vastaus **a)** Kulmakerroin kuvaa sähkön hintaa kilowattitunnilta ja vakiotermi perusmaksua.

b) 24,20 €

c) 500 kWh

3.11

a)

Kun henkilön pituus on 1,8 m, niin muuttuja $x = 180$.
Sijoitetaan arvo suoran yhtälöön ja lasketaan henkilön massa.

$y = 0{,}875 \cdot 180 - 76 = 81{,}5$

Henkilön massa on 81,5 kg.

b)

Kun henkilön massa on 70 kg, niin muuttuja $y = 70$.
Muodostetaan yhtälö ja ratkaistaan henkilön pituus x (cm).

$$\begin{aligned} 70 &= 0{,}875x - 76 \\ 70 + 76 &= 0{,}875x \\ 0{,}875x &= 146 \qquad \mid : 0{,}875 \\ x &= 166{,}857\ldots \\ x &= 167 \text{ (cm)} \end{aligned}$$

Henkilön pituus on 167 cm.

Vastaus **a)** 81,5 kg **b)** 167 cm

3.12

a)
Piirretään funktion kuvaaja geometriaohjelmalla.

Kun laina on maksettu kokonaan takaisin, lainan määrä on 0 € eli $y = 0$.
Selvitetään kuvaajasta x-akselin leikkauspiste.

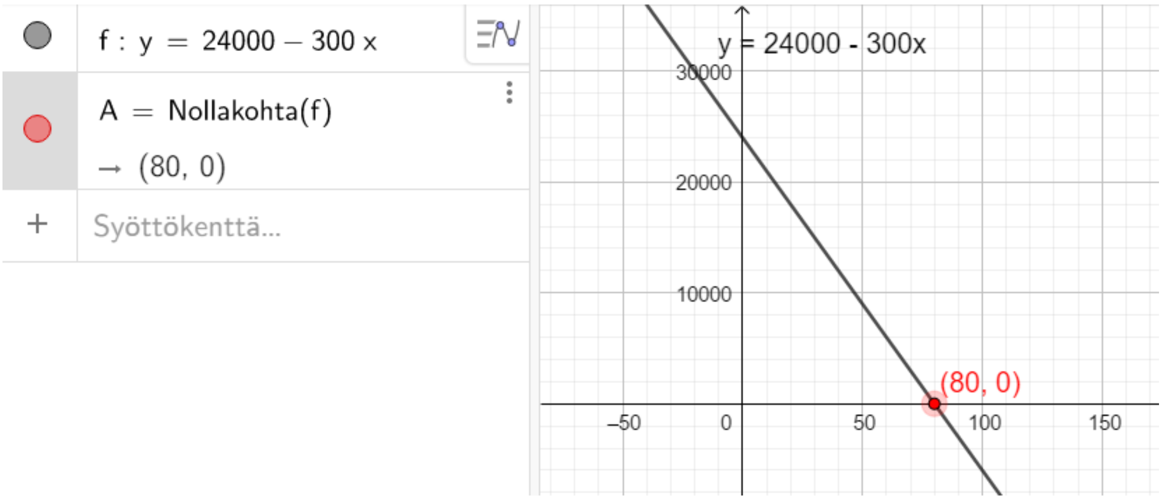

Suora leikkaa x-akselin pisteessä (80, 0), joten laina on maksettu kokonaan takaisin 80 kuukauden päästä.

b)

Kun lainaa on jäljellä 14 400 €, $y = 14400$. Piirretään samaan koordinaatistoon suora $y = 14400$. Kysyttyjen kuukausien määrä saadaan, kun selvitetään suorien leikkauspiste.

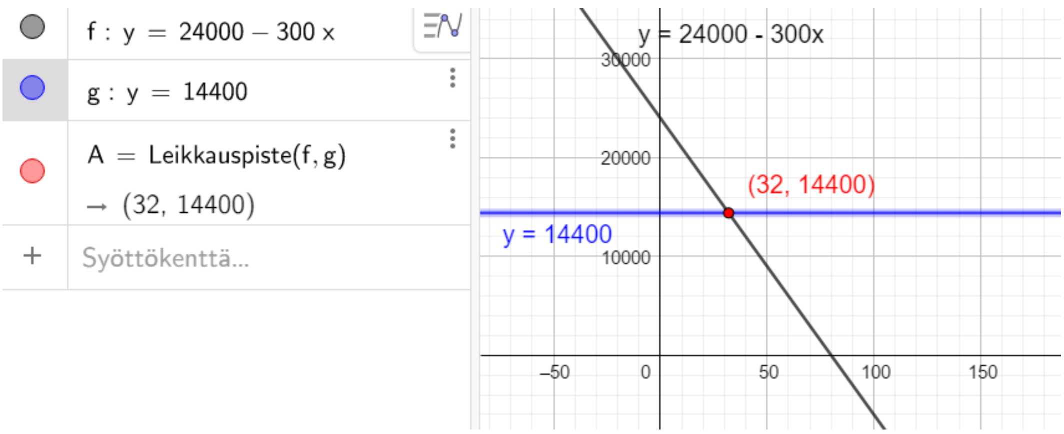

Leikkauspiste on (32, 14400), joten lainaa on jäljellä 14 400 €, kun on kulunut 32 kuukautta.

Vastaus **a)** 80 kuukauden kuluttua
b) 32 kuukauden kuluttua

3.13

a)

Piirretään suoran kuvaaja geometriaohjelmalla.

Kun kuusen pituus on 25 m, $y = 25$. Piirretään koordinaatistoon suora $y = 25$ ja määritetään rungon läpimitta x (cm) suorien leikkauspisteen avulla.

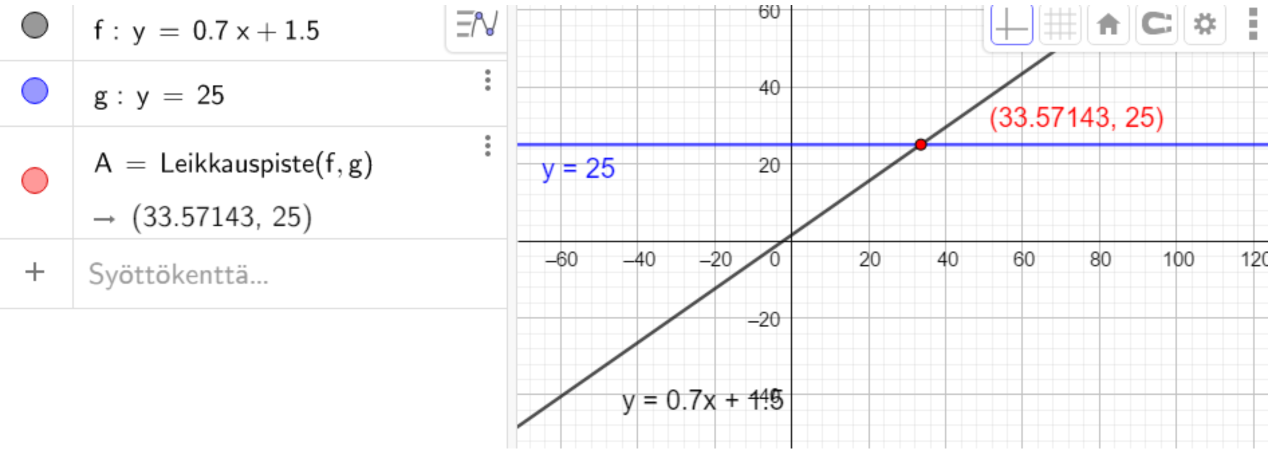

Suorien leikkauspiste on (33,57143… , 25), joten kuusen rungon läpimitta on $x = 33{,}571\ldots \approx 34$ cm.

b)

Kun rungon läpimitta on 20 cm, $x = 20$.Piirretään samaan koordinaatistoon suora $x = 20$. Määritetään kuusen pituus suorien leikkauspisteen avulla.

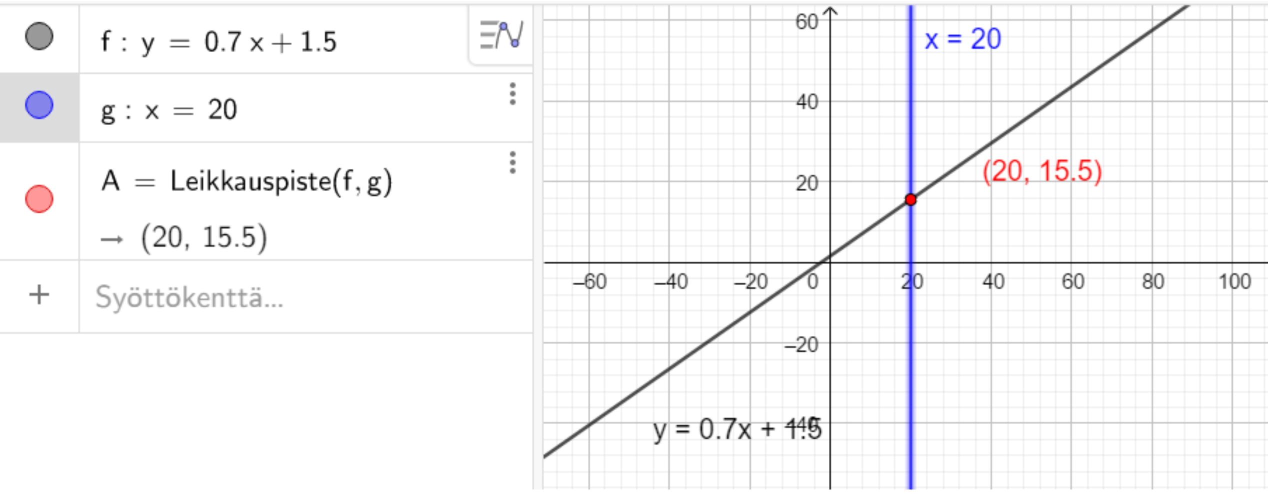

Leikkauspiste on (20; 15,5), joten kuusen pituus on 15,5 m.

Vastaus **a)** 34 cm
b) 15,5 m

3.14

a)

Merkitään $(x_1, y_1) = (2, -4)$ ja $(x_2, y_2) = (-1{,}5)$.
Lasketaan pisteiden kautta kulkevan suoran kulmakerroin.

$$k = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{5 - (-4)}{-1 - 2} = \frac{9}{-3} = -3$$

b)

Merkitään $(x_1, y_1) = (2, 5)$ ja $(x_2, y_2) = (0, 5)$.
Lasketaan pisteiden kautta kulkevan suoran kulmakerroin.

$$k = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{5 - 5}{0 - 2} = \frac{0}{-2} = 0$$

c)

Sijoitetaan pisteen $(-3, 16)$ koordinaatit suoran yhtälöön:

Jos piste on suoralla, sen koordinaatit toteuttavat suoran yhtälön.

$x = -3$
$y = 16$

Ratkaistaan muodostetusta yhtälöstä kulmakerroin *k*.

$$\begin{aligned}
y &= kx - 10 \\
16 &= k \cdot (-3) - 10 \\
3k &= -10 - 16 \\
3k &= -26 \qquad |:3 \\
k &= -\frac{26}{3}
\end{aligned}$$

Vastaus **a)** $k = -3$ **b)** $k = 0$ **c)** $k = -\frac{26}{3}$

3.15

a)

Muodostetaan kulmakertoimen lauseke pisteiden koordinaattien avulla.

$$k = \frac{p-2}{-4-8} = \frac{p-2}{-12}$$

Muodostetaan kulmakertoimen avulla yhtälö ja ratkaistaan *p.*

$$\begin{aligned} 12 &= \frac{p-2}{-12} \quad | \cdot (-12) \\ -144 &= p-2 \\ -144+2 &= p \\ p &= -142 \end{aligned}$$

b)

Kun suora on *x*-akselin suuntainen, sen kulmakerroin on 0.

Muodostetaan kulmakertoimen avulla yhtälö ja ratkaistaan *p.*

$$0 = \frac{p-2}{-12} \quad | \cdot (-12)$$

$$0 = p-2$$

$$2 = p$$

$$p = 2$$

Vastaus **a)** $p = -142$ **b)** $p = 2$

3.16

Suoran kulmakerroin on 2, joten suoran yhtälö on $y = 2x + 5$.

Suora kulkee pisteen $(s, -21)$ kautta, joten pisteen koordinaatit toteuttavat suoran yhtälön. Sijoitetaan koordinaatit yhtälöön ja ratkaistaan *s.*

$$\begin{aligned} y &= 2x + 5 \\ -21 &= 2s + 5 \\ -2s &= 5 + 21 \\ -2s &= 26 \qquad \mid :(-2) \\ s &= -13 \end{aligned}$$

Vastaus $s = -13$

3.17

Kuvaaja B on x-akselin suuntainen suora, jossa $y = 1$.

Näin ollen kuvaaja B on $y = 1$. (1)

Kuvaaja F on ainut suora, joka leikkaa y-akselin, kun $y = 0$.

Näin ollen kuvaaja F on $y = \frac{1}{3}x$. (3)

Kuvaaja A on suora, jonka kulmakerroin on

$$k = \frac{0 - 1}{3 - 0} = \frac{-1}{3} = -\frac{1}{3}$$

ja joka leikkaa y-akselin, kun $y = 1$. Näin ollen kuvaaja A on $y = -\frac{1}{3}x + 1$. (5)

Kuvaaja C on suora, jonka kulmakerroin on

$$k = \frac{1 - (-2)}{0 - (-1)} = \frac{3}{1} = 3$$

ja joka leikkaa y-akselin, kun $y = 1$. Näin ollen kuvaaja A on $y = 3x + 1$. (2)

Kuvaaja D on suora, jonka kulmakerroin on

$$k = \frac{-1 - 2}{0 - (-1)} = \frac{-3}{1} = -3$$

ja joka leikkaa y-akselin, kun $y = -1$. Näin ollen kuvaaja D on $y = -3x - 1$. (4)

Kuvaaja E on suora, jonka kulmakerroin on

$$k = \frac{-1 - 0}{0 - (-3)} = \frac{-1}{3} = -\frac{1}{3}$$

ja joka leikkaa y-akselin, kun $y = -1$. Näin ollen kuvaaja A on $y = -\frac{1}{3}x - 1$. (6)

Vastaus A – 5 B – 1 C – 2 D – 4 E – 6 F – 3

3.18

a)

Suoran yhtälö on $y = 320 - 80x$. Kulmakerroin on -80. Auton nopeus on siis 80 km/h ja jokainen tunti lyhentää etäisyyttä Helsingistä 80 km. Vakiotermi 320 kuvaa etäisyyttä Helsingistä ajomatkan alussa (320 km)

b)

Kun auto on ajanut 1 h 30 min, muuttujan *x* arvo on $x = 1{,}5$.
Sijoitetaan tämä etäisyyttä kuvaavan suoran yhtälöön ja lasketaan etäisyys.

$y = 320 - 80 \cdot 1{,}5 = 200$ (km)

Etäisyys Helsingistä on 200 km.

c)

Kun etäisyys Helsingistä on 100 km, muuttujan *y* arvo on $y = 100$.
Sijoitetaan tämä suoran yhtälöön ja ratkaistaan yhtälöstä ajoaika *x.*

$$
\begin{aligned}
100 &= 320 - 80x \\
80x &= 320 - 100 \\
80x &= 220 \qquad | : 80 \\
x &= \frac{220}{80} \\
x &= 2{,}75 \text{ (h)}
\end{aligned}
$$

Ajoaika on $2{,}75\text{ h} = 2\text{ h } 0{,}75 \cdot 60\text{ min} = 2\text{ h } 45\text{ min}$.

Vastaus **a)** Kulmakerroin *k* = -80 kuvaa auton keskinopeutta. Lisäksi jokainen tunti lyhentää etäisyyttä Helsingistä 80 km. Vakiotermi *b* = 320 on auton etäisyys Helsingistä matkan alussa.

b) 200 km

c) 2 h 45 min

3.19

a)

Kun lämpötila on 50 °F, niin muuttujan x arvo on $x = 50$.
Sijoitetaan tämä suoran yhtälöön ja lasketaan y eli lämpötila celsiusasteina.

$$y = \frac{5}{9} \cdot 50 - \frac{160}{9} = 10\ (°\mathrm{C})$$

Lämpötila on 10 °C.

b)

Kun lämpötila on 0 °C, niin muuttujan y arvo on $y = 0$.
Sijoitetaan tämä suoran yhtälöön ja ratkaistaan x.

$$\begin{aligned} 0 &= \frac{5}{9}x - \frac{160}{9} && \mid \cdot 9 \\ 0 &= 5x - 160 \\ -5x &= -160 && \mid : (-5) \\ x &= 32\ (°\mathrm{F}) \end{aligned}$$

Lämpötila on 32 °F.

Vastaus **a)** 10 °C **b)** 32 °F

3.20

a)

Ajomatkan alkaessa on ajettu 0 km eli $x = 0$.
Sijoitetaan tämä yhtälöön ja ratkaistaan polttoaineen määrä *y.*

$y = k \cdot 0 + 75 = 75$

Tankissa oli polttoainetta 75 litraa ajomatkan alkaessa.

b)

Kun autolla on ajettu 100 km, polttoainetta on jäljellä 68 l.
Sijoitetaan arvot

$x = 100$
$y = 68$

yhtälöön ja ratkaistaan kulmakerroin *k.*

$$\begin{aligned} 68 &= k \cdot 100 + 75 \\ 68 - 75 &= 100k \\ 100k &= -7 \\ k &= -\frac{7}{100} \end{aligned}$$

Vastaus **a)** 75 l **b)** $k = -\frac{7}{100} = -0{,}07$

3.21

a)

Piirretään suoran kuvaaja geometriaohjelmalla.

Kun vuosi on 2021, muuttuja x on $x = 2021 - 1958 = 63$. Piirretään koordinaatistoon suora $x = 63$ ja määritetään hiilidioksidipitoisuus suorien leikkauspisteen avulla.

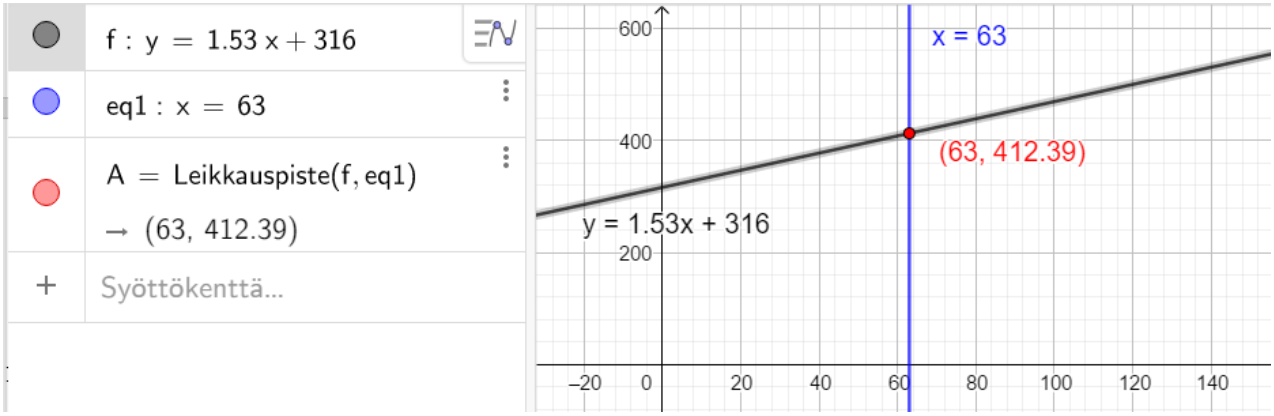

Suorien leikkauspiste on (63; 412,39...), joten hiilidioksidipitoisuus vuonna 2021 oli $y = 412{,}39\ldots$ ppm ≈ 412 ppm.

b)

Kun hiilidioksidipitoisuus on 330 ppm, $y = 330$.Piirretään samaan koordinaatistoon suora $y = 330$. Määritetään kulunut aika vuosina suorien leikkauspisteen avulla.

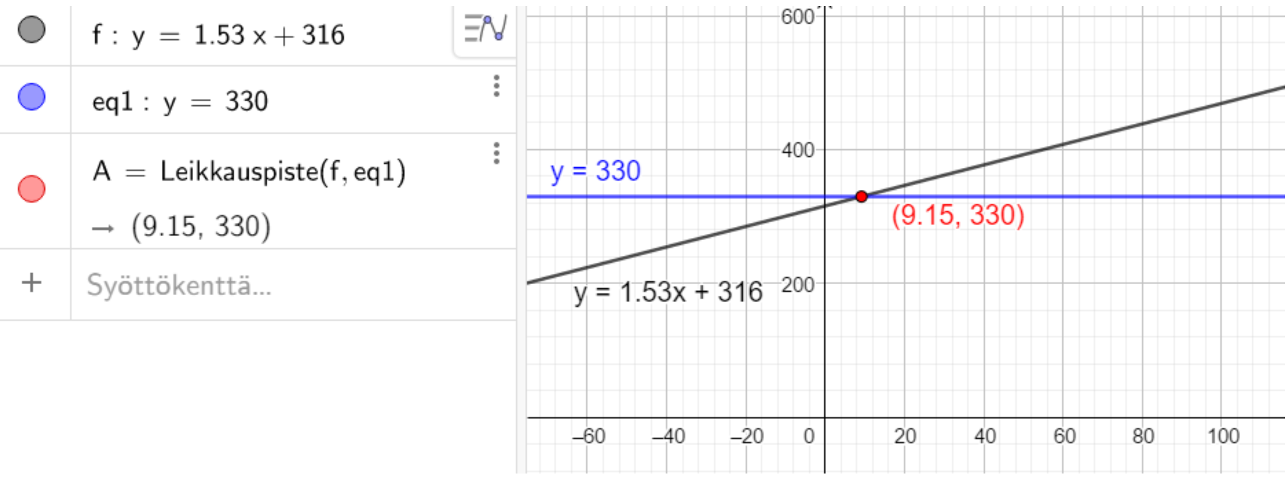

Leikkauspiste on (9,15...; 330), joten kysytty vuosi on $x = 1958 + 9{,}15\ldots \approx 1967$.

Vastaus **a)** 412 ppm
b) 1967

3.22

a)

Piirretään suoran kuvaaja geometriaohjelmistolla. Laina on maksettu takaisin, kun $y = 0$. Tämä piste saadaan esimerkiksi nollakohdan avulla.

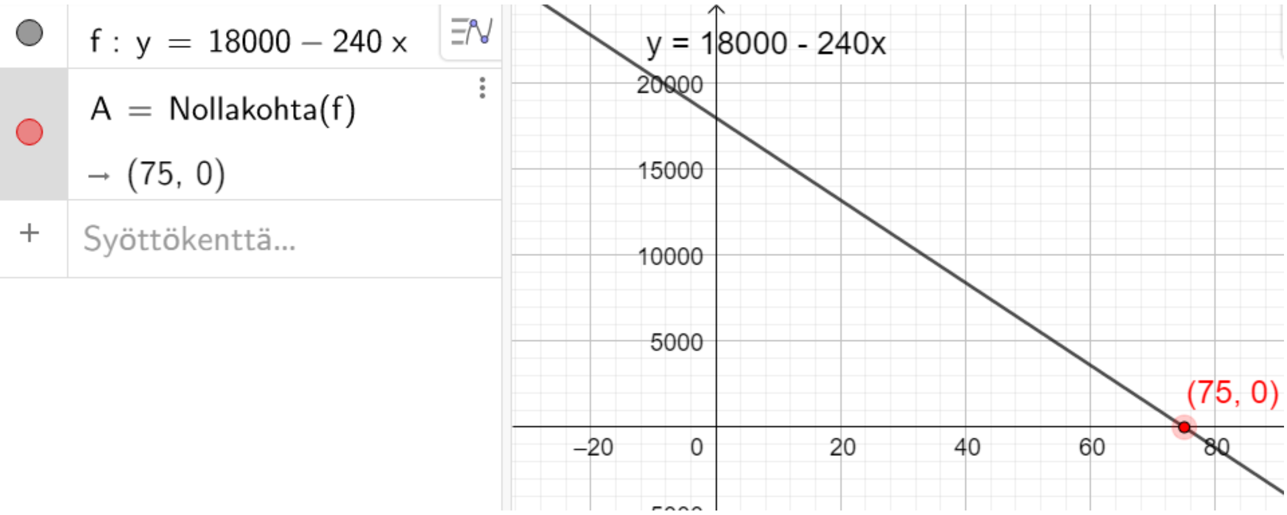

Nollakohta on (75, 0), joten laina on maksettu takaisin 75 kuukauden kuluttua.

b)

Piirretään molemmat suorat samaan koordinaatistoon.

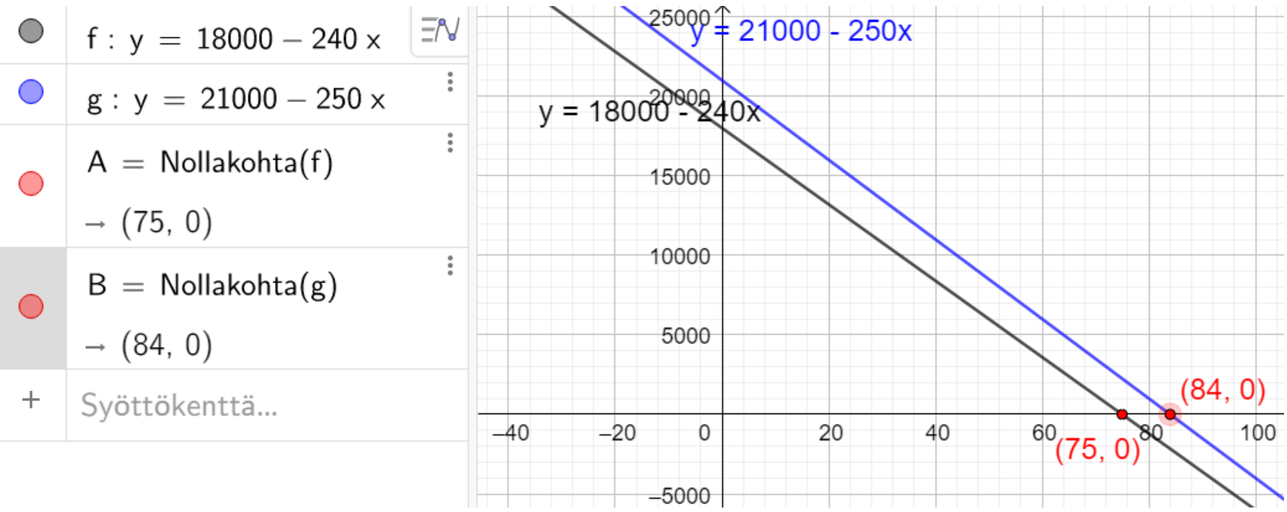

Kuvaajan perusteella Iiron lainaa kuvaavan suoran nollakohta on suurempi kuin Henrikin, joten Henrik maksaa lainansa nopeammin pois.

c)

Kun Henrik on maksanut lainansa pois, kuukausia on kulunut 75. Piirretään koordinaatistoon suora $x = 75$ ja määritetään leikkauspisteiden avulla Iiron jäljellä oleva laina.

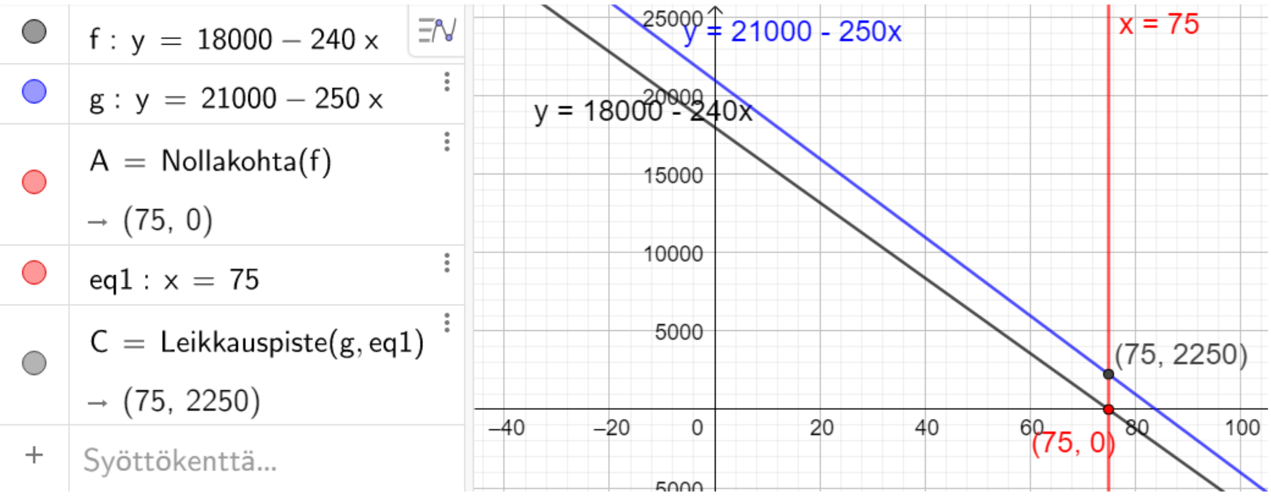

Leikkauspiste on (75, 2250), joten Iirolla on jäljellä 2250 € lainaa.

Vastaus **a)** 75 kuukautta

b) Henrik

c) 2250 €

3.23

a)

Kun sääriluu on 41 cm pitkä, $y = 41$. Sijoitetaan tämä naisen pituuden yhtälöön
ja ratkaistaan henkilön pituus x.

$41 = 0{,}43x - 27$
$x = 158{,}139\ldots$
$x \approx 158$ (cm)

Nainen oli 158 cm pitkä.

b)

Kun miehen pituus on 175 cm, $x = 175$. Lasketaan 175 cm pitkän miehen sääriluun pituus sijoittamalla muuttujan arvo miehen pituuden yhtälöön.

$y = 0{,}45 \cdot 175 - 31 = 47{,}75$ (cm)

Koska löytynyt luu oli 42 cm pitkä, sääriluu ei voi olla kyseisen miehen.

Vastaus **a)** 158 cm **b)** ei